

Sprawozdanie

komisji solnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego o organizacyi sprzedaży soli warzonki i o soli dla bydła.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 29 stycznia b. r. przekazał Wysoki Sejm komisji solnej sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności jego w zakresie organizacyi sprzedaży soli warzonki za rok 1895 i o soli dla bydła, zakończone wnioskami, ażeby Wysoki Sejm przyjął to sprawozdanie do wiadomości, ażeby upoważnił Wydział krajowy do dalszych zabiegów o ułatwienia hodowcom zaopatrywania się w sól bydlęcą, a wreszcie w sprawie uwolnienia korespondencyi urzędowej między Wydziałem krajowym a biurami spedycyi soli przy salinach od opłaty pocztowej.

W sprawozdaniu swoim kładzie Wydział krajowy przedewszystkiem nacisk na szczegóły, odnoszące się do wyczerpywania przeznaczonego mu do rozporządzenia kontyngentu soli. Postęp w rzeczywistym wyczerpaniu kontyngentu, to jest, wzrost ilości soli, pobieranej przez Wydział krajowy z żup na to, ażeby była rozsprzedawaną w kraju po cenach, przez niego ustanowionych i pod jego kontrolą jest bowiem istotnie najlepszym dowodem wzmagania się w siły organizacyi sprzedaży soli pod opieką i pod firmą kraju — organizacyi, mającej ten cel jedyny, ażeby dostarczać ludności tego niezbędnego artykułu o ile możności jak najtaniej, po cenach jednostajnych, a dowolne podwyższanie cen soli przez prywatną spekulację, ażeby uczynić niemożliwym.

Cyfry, przytoczone w sprawozdaniu Wydziału krajowego, co do ilości wybranej na jego rachunek soli z żup, świadczą istotnie o znakomitym w tym kierunku postępie.

I tak z 420.000 centn. metr., które wyznaczone zostały przez Ministerstwo finansów Wydziałowi krajowemu jako kontyngent roczny, zdołał Wydział krajowy wybrać rzeczywiście:

w roku 1893 (za sześć miesięcy)	106.201	ctr. metr.	czyli 50 ⁰ / ₀	kontyngentu
" " 1894	224.372	" "	53 ⁵ / ₀	" "
" " 1895 }	370.171	" "	" "	" "
} i poza kontyngentem		44.941	" "	99 ⁰ / ₀ "

Na jeden miesiąc wypadło w przecięciu:

w roku 1893	177	wagonów
" " 1894	187	"
" " 1895	346	"

Najniższa cyfra miesięcznego poboru soli przez Wydział krajowy wypadła w marcu 1894 r. — mianowicie 126 wagonów. Było to bezpośrednio po wykryciu

nadużyć, które krajową organizację sprzedaży soli w pierwszym jej zawiązku wprowadziły na bezdroża. W październiku 1895 r. wybrał Wydział krajowy 346 wagonów soli — prawie trzy razy tyle, jak u schyłku pierwotnego systemu, zaprowadzonego przez Wydział krajowy w początkach organizacji sprzedaży soli warzonki pod opieką kraju. W drugim półroczu 1895 r. wybrano nawet 231 wagonów po nad kontyngent.

Tak pomyślny rozwój organizacji sprzedaży soli pod firmą kraju przypisuje Wydział krajowy następującym okolicznościom:

po pierwsze — zamianowaniu zastępcami w przeważnej części zawodowych handlarzy, dokładnie z interesem obznajomionych, i mających do dyspozycji liczne, a solidarnie działające zastępy kupców i przekupniów, zajmujących się lokalną sprzedażą soli;

po wtóre — zrzeczeniu się z nadto kosztownego pośrednictwa gal. akcyjnego Towarzystwa handlowego w spedycji soli;

po trzecie — ułatwieniom, jakie mógł Wydział krajowy przyznać zastępcom swoim w sprzedaży soli, dla ułatwienia im walki konkurencyjnej z kartelami handlarzy, stojących po za krajową organizacją;

po czwarte — uregulowaniu cen soli w drobnej sprzedaży w sposób, wskazany nabytem doświadczeniem, z praktycznem uwzględnieniem stosunków lokalnych każdej okolicy.

Komisya z przyjemnością stwierdza pomyślne rezultaty dotychczasowe, osiągnięte przez Wydział krajowy wskutek zmiany systemu w urzędzeniu sprzedaży soli — zmiany dokonanej w myśl życzeń, wyrażonych przez Wysoki Sejm na podstawie wniosków komisyj solnych z lat poprzednich. Zmiana owa polega na tem, iż zarzucono całkowicie formalizm biurokratyczny, po za którym swobodnie działały kartele zawodowych handlarzy soli, mające na celu zwalczanie konkurencyi handlu solą, prowadzonego pod firmą i pod kontrolą kraju, a przyjęto naturze przedmiotu odpowiadającą metodę kupiecką, że właśnie handlarzy zawodowych ujął Wydział krajowy w karby swojej organizacji, a przez to niweczy z pomyślnym skutkiem kartele przeciwników, i uzyskuje nad niemi stanowczą i coraz silniejszą przewagę.

Komisya sądzi jednakowoż, iż byłoby przedczesnem już teraz wydawać sąd o tej zbyt jeszcze młodej i nie wykończonej organizacji. Pierwotna organizacja, od roku dopiero zarzucona w zupełności, pozostawiła po sobie znaczny niedobór pieniężny i roztrój w całym przedsiębiorstwie. Wydział krajowy słusznie zaznacza w swoim sprawozdaniu, iż byłoby wskazanem jeszcze przez jakiś czas umacniać zajęte przez krajowy Zarząd sprzedaży soli stanowisko, polegające na dążności do rzeczywistego ujęcia handlu solą pod wpływ i kontrolę Wydziału krajowego. I wcale nie doradzałaby Komisya solna, ażeby Wydział krajowy, ulegając niecierpliwości, z jaką sprawa ta przez znaczną część ogółu w kraju jest traktowana, a objawiającej się często w ostrej krytyce, która niedostatecznie się liczy z trudnościami, jakie Wydział krajowy miał do zwalczania — dał się nakłonić do zbyt pospiesznych postanowień organizacyjnych, forsujących rzecz ze szkodą dla prawidłowego jej rozwoju.

Komisya z całym naciskiem obcuje przy stanowisku, zaznaczonym zawsze w dotychczasowych jej sprawozdaniach i przez Wysoki Sejm aprobowanem, iż jest pożądanem, ażeby Wydział krajowy we większej niż dotychczas mierze wciągał Wydziały powiatowe do współdziału w zarządzie sprzedaży soli. Współdziałanie to, zwłaszcza w kierunku wykonywania kontroli nad drobiazgową sprzedażą soli bezpośrednio w ręce konsumentów, jest niezbędnem, i nie da się zastąpić przez żaden inny organ — co zresztą i Wydział krajowy w sprawozdaniu swoim za niezbędnie potrzebne uznaje.

Krajowy Zarząd sprzedaży soli, zajęty dotychczas robotą około założenia pierwszego fundamentu swej organizacji, t. j. staraniem o rzeczywiste opanowanie handlu solą warzonką, i zwalczaniem kartelów przeciwnych mu handlarzy, nie miał jeszcze czasu dokonać dalszego zadania swojego, tj. stworzenia we wszystkich szczegółach wykończonego aparatu dla kontroli nad działaniem swoich zastępców. Z aktów, dostarczonych przez biuro solne Wydziału krajowego, przekonała się atoli komisya, że Wydziały powiatowe objawiają chęć czynnego opiekowania się sprzedażą soli, Wydział krajowy skwapliwie z gotowości ich do współdziałania w tej sprawie korzysta — oczywiście jednak, nie spuszczać przytem z oka ogólnego ustroju interesu. Postęp w kierunku rozszerzenia wpływu Wydziałów powiatowych na sprzedaż soli warzonki jest widoczny. Nie jest on tak szybki, jakby tego w interesie ludności pragnąć należało, lecz szczegóły, przytoczone w sprawozdaniu Wydziału krajowego przekonują, że istotnie co-

raz więcej przybywa takich powiatów, gdzie krajowy Zarząd sprzedaży soli doznaje czynnej i skutecznej pomocy ze strony Wydziałów powiatowych.

Komisyja wyraża przekonanie, iż Wydział krajowy i nadal zechce z ich pomocy chętnie korzystać.

Przekonała się także komisya z przedłożonych jej aktów że także gminy, stowarzyszenia, Kółka rolnicze i inne korporacye, zasługujące na zaufanie, doznają wszelkich możliwych uwzględnień ze strony krajowego Zarządu sprzedaży soli, jeżeli zgłoszą się doń z chęcią zajmowania się tą sprawą. Zniechęcone niepowodzeniami w pierwszych czasach po zaprowadzeniu krajowej organizacyi sprzedaży soli, zaczynają teraz powracać do niej, co jest wymownym dowodem znacznego polepszenia sytuacji handlowego urzędu sprzedaży soli pod zawiadowstwem Wydziału krajowego.

Pod względem finansowym przedstawia się przedsiębiorstwo sprzedaży soli pod firmą kraju jak następuje:

Koszta administracyjne krajowego Zarządu sprzedaży soli obliczone są na 42.000 złr. rocznie, który to wydatek znajduje zupełne pokrycie w prowizyi, liczonej po 10 centów na centnarze metrycznym przy sprzedaży objętej kontyngentem ilości 420.000 centnarów metr. A ponieważ rachunek krajowej sprzedaży soli obciążony jest nadto deficytem, pozostałym z pierwszego okresu, mianowicie z powodu szkody, jaką zrzucił Kijański — 19.000 złr. i spłaty pretensyj gal. akcyjnego Towarzystwa handlowego przy rozwiązaniu kontraktu: 32.000 złr. z doliczeniem innych drobniejszych strat i inwestycyj, obliczonych okrągło na 3—4000 złr. razem przeto deficytem w sumie 55.000 złr., przeto zachodzi pytanie, w jaki sposób i w jakim okresie czasu zostanie on umorzony? Jako źródła, które mają dostarczyć środków do umorzenia tego deficytu, wskazuje krajowy Zarząd sprzedarzy soli prowizję od uzbieranego kapitału obrotowego, który doszedł obecnie do sumy 550.000 złr., odrzuca przeto 22.000 złr. procentu, tudzież oprocentowanie przyznawanych w razach wyjątkowych niektórym zastępcom kredytów, z którego to źródła przybywa znów około 2000 złr. dochodu rocznego.

Tym sposobem uzyskuje się roczną zwyżkę dochodów przeszło 20.00 złr. wynoszącą na umorzenie deficytu, tak, iż według bardzo ostrożnych obliczeń powinien on zniknąć w przeciągu lat trzech do czterech.

Przez obniżkę kosztów manipulacyi przy opakowaniu i spedycyi — bardzo pożądaną, i zdaniem komisyi z pewnością możliwą, dałyby się osiągnąć znaczne ulgi, na korzyść handlu solą. Komisyja nie wątpi, że c. k. Władze skarbowe w interesie ludności zwrócą na ten przedmiot baczną uwagę i wprowadzą w tym kierunku pożądane prośczenia.

Stosunek c. k. Władz rządowych do krajowego Zarządu sprzedaży soli jest pod każdym względem życzliwy i chętny, co Komisyja podnosi z uznaniem. Reskryptem z dnia 29 grudnia 1895 r. l. 57976 wyraził JE. Pan Minister skarbu gotowość wybudowania przy niektórych salinach kosztem skarbu państwa magazynów odpowiedniej wielkości i oddania ich Wydziałowi krajowemu do dyspozycyi na składy zakupionej soli, za opłatą czynszu rocznego i z obowiązkiem opalania tych magazynów. Tym sposobem spełnia c. k. Rząd jedno z ważnych życzeń wyrażonych przez Wysoki Sejm w interesie pomyślnego rozwoju krajowej organizacyi i sprzedaży soli.

C. k. krajowa Dyrekcyja skarbu oznajmiła także gotowość podwyższenia kontyngentu, dla Wydziału krajowego w salinach zastrzeżonego, i to z uwzględnieniem wymagań krajowego Zarządu sprzedaży soli co do rozkładu owej zwyżki pomiędzy poszczególne saliny. I to także jest nabytkiem dla rozwoju krajowej organizacyi sprzedaży soli pożądanym.

W sprawie organizacyi dostarczania hodowcom bydła soli bydlęcej dotąd nie są spełnione życzenia Wysokiego Sejmu, wyrażone w tym przedmiocie w uchwałach z 31 stycznia 1895 r., a zmierzające ku temu, ażeby dostarczanie potrzebnej dla hodowców bydła soli denaturowanej ułatwić i uprościć. Przypominając te uchwały, komisya zwraca uwagę, iż szczególnie byłoby pożądanem urządzenie *powiatowych składów soli bydlęcej*, w czem krajowa organizacya sprzedaży soli warzonki mogłaby wyświadczyć, zdaniem Komisyi, cenne usługi.

Komisyja zwraca także uwagę na życzenia, objawione przez poważne koła rolników, ażeby dotychczasowy sposób denaturowania soli bydlęcej — nawiasowo mówiąc, podobno nie przedstawiający wiele trudności w oczyszczeniu tejże soli z zaprawy — zastąpiony był innym, lepiej odpowiadającym celowi — jak np. zaprawą, wytłoczynami rzepakowemi, która ma być używaną we Francyi i t. p., Komisyja nie czuje się powołaną do uczynienia w tym kierunku jakiegokolwiek wniosku. Podnosi jednak ten szczegół

ze sprawozdań o soli bydłowej, nagromadzonych w Wydziale krajowym w przekonaniu, iż zasługuje on na dokładniejszą rozwałę w kołach kompetentnych.

Starania Wydziału krajowego o uwolnienie od opłaty pocztowej jego korespondencyi urzędowej z organami krajowego Zarządu sprzedaży soli, poczytuje Komisya za słuszne i ze wszęch miar godne uwzględnienia. Z tego powodu zaleca Komisya Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia bez zmiany rezolucyę, w tej sprawie przez Wydział krajowy proponowaną.

Na podstawie powyższych uwag komisya solna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie krajowego Zarządu sprzedaży soli warzonki i o soli bydłowej przyjmuje się do wiadomości.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby starał się i nadal o wciągnięcie Wydziałów powiatowych do współudziału w zarządzie sprzedaży soli — w szczególności w kierunku wykonywania kontroli nad drobiazgową jej sprzedażą.

III. Sejm wzywa c. k. Rząd ponownie, ażeby uprościł i ułatwił zaopatrywanie hodowców bydła w sól bydłową w myśl uchwał, powziętych przez Sejm na posiedzeniu z 31 stycznia 1895 r. — w pierwszym rzędzie przez zakładanie powiatowych składów soli bydłowej. Sejm wyraża życzenie, ażeby c. k. Rząd używał i w tej sprawie pośrednictwa krajowego Zarządu sprzedaży soli.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby dla korespondencyi urzędowej między Wydziałem krajowym a biurami spedycyi soli przy salinach, przyznał w myśl art. II. ust. 2, tudzież art. VII i VIII ustawy z d. 2 października 1865 r. Nr. 108 Dz. u. p. uwolnienie od opłaty pocztowej

We Lwowie dnia 3 lutego 1896 r.

Przewodniczący:

K. Mandyczewski.

Sprawozdawca:

T. Merunowicz.